

ima zahvaliti svoje velikanske vspehe. V našem cesarstvu so zedinjeni oddelki največih treh Evropskih narodov, nemškega, slovanskega in romanskega, in zraven teh še magjarsko pleme. Narodne meje segajo na mnogo krajih ena globoko v drugo narodnost, Čehi molé globoko med Nemce, od katerih so od treh strani obdani; mi Slovenci se sicer neposrednje naslanjamo na ostale Jugoslovane, pa mejimo do Magjarov, Nemcev in Italijanov. Avstrija mora tedaj vsem narodom enako pravična mati biti, potem ostane krepka država in narodi bodo zadovoljni in srečni. Poslednji čas je, da naši vladajoči možje izpoznavajo to nalogo, ako nečejo cesarstva v največje nevarnosti pahniti. — Kakor notranja, je tudi vnanja politika bila jako nesrečna, odkar so krmilo v rokah imeli poprej nemški liberalci in zdaj Magjari. Mi Avstrijski Slovani ne zahtevamo, da bi Avstrija, kakor slovanska Rusija, bila naravnost v boj šla za zatiranje Slovanov v Turčiji, ker vemo, da to bi ne bilo po volji Magjarom, niti mnogim Nemcem ne, ki so naši sodeželani. To pa smemo po vsej pravici zahtevati, da Avstrija ne dela proti osvobojenju turških Slovanov v prid Turkom. Ko bi Avstrija v ta namen svoj meč proti Rusiji potegnila, tedaj bi Avstrijski Slovani (in to smo vsi slovanski poslanci v državnem zboru objavili), svojo pomoč odrekli, in Avstrija bi si s takim činom sama svoj grob kopala. — Govornik konečno razlaga težko stanje slovenskih poslancev v deželnem in državnem zboru, kjer jih je le mala peščica proti ogromni večini nasprotnikov. A to jih ne straši niti ne moti v njihovem delovanju. Vsak od nas lahko stopi z mirno vestjo pred narod, da je storil in se boril, kar je bilo v njegovi moči, za blagor domovine in naroda. Bodrilo in krepilo pa nas je prepričanje, da vsaka pravica mora konečno zmagati in da tudi mi Slovenci še bodemo gledali lepših in prijaznejših časov. Do tačas pa ostanemo stalni in složni, kakor dozdej in zmaga bo naša!

Naši dopisi.

Maribor 24. junija. (Slomšekova svečanost.) Kakor je od odbora izdani načrt naznanil, se je svečanost v slavo razkritja Slomškovega spomenika vršila v 3 glavnih delih. Prvi je bil cerkveni, obstoječ iz pridige in slovesne sv. maše, drugi strogo opravični nanašajoč se na denarstvene in poslovne zadeve spomenikove, in tretji veselilni, napravljen v veselje vseh častilcev nepozabljivega dobrotnika v duševnem in telesnem oziru Slovencev, našega Antona Slomškega. A le prvi del se je vršil tako, kakor je bil osnovan, drugi je moral popolno izostati, tretji pa se je obhajal v drugi obliki, kakor je bil odbor izprva namenil. Pridigoval je čez meje naše vladikovine kot izvrsten cerkven govornik znani gosp. kanonik Franc Kosár in v daljšem po vse mojsterskem govoru razlagal trojni napis na spomeniku: 1) „Dem Begründer des Bischofsitzes in Marburg“ (vstanovniku škofovskega sedeža v Mariboru), 2) „Egregio episcopo sanctae ecclesiae, optimo pastori“ (prežlahnemu škofu svete cerkve in najboljšemu pastirju) in 3) „Buditelju slovenskega naroda, pisatelju in pesniku postavili hvaležni Slovenci“. Prva točka je dala gosp. govorniku povod razložiti zgodovino vstanovitve škofovskega sedeža v Mariboru oziramo prenosa Lavantinske stolice iz Št. Andraža v Lavantinski dolini na Koroškem v Maribor in združba slovenskih prej Sekovskih dekanij na slovenskem Štajarskem z starejšim Lavantinskim delom te vladikovine. S živo in zgovorno besedo so se tu slikale ogromne težave in ovire, ki so se temu podvzetju nasproti stavile. Štirikrat je bilo to potrebno a silno težavno delo započeto,

in štirikrat je vstalo brezvspešno. Še le apostolski gorečnosti in prekomerni požrtvovalnosti našega Antona Martina Slomškega se je posrečilo blagodejno delo izpeljati. V dokaz drugi točki se je gosp. govornik skliceval na priznalne in hvalivne izjave najviših cerkvenih predstojnikov, ki so brž po smrti blažega vladike od vseh krajev škofijskemu kapitolu dohajale, in pa na vstanovitve raznih bratovščin in napravo mnogih misijonov v duševni korist njegovih ovčic. Tretji napis opravičujejo mnogobrojni duhovni, pedagogični in pesniški spisi našega škofa, kateri so mnogokrat, kakor v „Blaže in Nežica“, svojemu času za četrto stoletje naprej bili. Posebno povdarjala se je tudi ustanovitev družbe sv. Mohora za razširjevanje podučnih knjig med prostim ljudstvom, ki šteje zdaj 26 tisoč družbenikov. — Pridiga je bila najprej nemška in potem slovenska tako, da se je vse poglavitno v obeh deželnih jezikih poslušalcem razložilo. — Po pridigi je bila slovesna sveta maša, katero so služili častiti gospod stolni prošt Franc Zorčič. Skončala se je cela cerkvena svečanost z vzvišeno pesmijo „Te Deum“, kar je vse mogočni pevski zbor s korali poveljal. Velika stolna cerkev je bila, kakor morebiti še nikoli, prek in prek napolnena s pobožnim občinstvom, med katerim smo videli mnogo odličnih narodnjakov iz Ljubljane, Koroškega, iz Gradca in iz raznih drugih krajev. — Druga točka, kakor tudi tretja, „beseda“ v čitalnici, se ni smela vršiti, ker je župan Mariborski izvršitev teh dveh točk s tem zabranil, daje sploh delovanje Mariborske čitalnice na dalje ustavil. Ravno ko so razni gostje v čitalnici pri obedu bili, je prinesel sluga mestnega urada ukaz velemožnega gospoda župana, da se mora vse zborovanje in razveseljevanje v čitalnici opustiti!! Tudi cerkveno svečanost je njegovo velemožje zabraniti hotelo, a dospela je prepoved nekaj prekasno, tako, da se svečanost brez velikega pohujšanja ljudstva ni mogla več ustaviti. — Namesti besede v čitalnici so se gostje — kar jih je še v Mariboru ostalo bilo — zvečer zbralo v dvorani in na vrtu Šramelnove gostilnice, kjer se je napivalo, pelo in godlo čez polnoči. Krepki glasovi milozvučnih slovenskih pesem, prepevanih od slavnoznanega pevskega zbora Ljubljanske čitalnice, so navduševali zbrane častilce neumrlega Slomškega, godba južne železnice pa je med petjem živahno godla raznovrstne lepe slovanske melodije in melodije iz Slomškovih pesmi, ki so globoko segale v srce zbranega občinstva. Med improviziranimi govori je posebno govor gosp. dr. Vošnjaka veliko veselosti izbudil. — Čestitek po telegramih je došlo iz vseh krajev od Inomosta, iz Vidma, iz Dunaja, iz Karlovca, Varaždina, Zagreba, Ljubljane, Celovca, Gorice itd. nad 27, ki so bili z veliko navdušenostjo sprejeti. In tako se gosp. Mariborski župan dr. Matej Reiser, c. k. notar, vendar ne more ponašati, da je nedolžno veselje Slovencev Mariborskih in od daleč došlih, ki so eno najsvetejših človeških dolžnosti izpolnevali, namreč dolžnost hvaležnosti do svojega dobrotnika, popolnoma vničil, akoravno se mu mora priznati, da je svoj namen precej dobro dosegel. Mi pa gosp. c. k. notarju, ki svoj kruh med Slovenci in od Slovencev služi, na vsa usta povemo to, da so Slovenci prestali in preživeli Hune in Avare in od stoletja do stoletja ponavljani zulum roparskih Turških čet, da pa pod starodavnim geslom: „vse za vero, dom in cesarja našega“ bomo tudi malenkostno iglično zbadanje tujih nam županov prenesli. Župani se menjajo, narod pa ostane!

V Gorici 23. jun. — Znan je pregovor, da se svet s prav pičlo modrostjo vlada. To ve marsikateri državnik. Ali — da se tudi časniki mnogokrat s pičlo modrostjo

uredujejo — to ni vsem čitateljem znano, in znabiti tudi nekaterim časnikarjem samim ne. Bilo je letos o Veliki noči: po vseh časnikih je šla vest, da tako pozne Velike noči, kakor letos, nismo še imeli, od kar je vpeljan Gregorijev koledar (1582).“ To se je zdelo časniškim „noticlarjem“ tako važno in modro, da so malo da ne vsi dali to vest v svojih listih ponatisniti — ne misleč, da so že oni sami Bog zna kolikokrat enako pozno Velikonoč doživeli. Samo od l. 1848. do 1878. bila je Velika noč 6krat pozna, kakor letos, namreč: 1848 (23. aprila), 1851 (20. aprila), 1859 (24. aprila), 1862 (20. aprila), 1867 (21. aprila), 1878 (21. aprila). Cesar pa naši časniki znabiti ne vedó, je to, da se ni že najmanj 40 let primerilo pri nas, da bi bil dve leti zaporedoma dež na sv. rešnjega Telesa dan. To pa je bilo pri nas in gotovo tudi v mnogih drugih krajih. *) Dve priljubljeni procesiji imamo tisti dan v Gorici: zjutraj v mestu, zvečer na Kostanjevici pri Frančiškanih; obe je letos dež zabranil, kar se tudi redko katero leto zgodi. Sicer pa moramo biti zadovoljni, da je bilo na sv. Rešnj. Telesa dan slabo vreme, če ne — naredila bi nam časnikarska modrost bržkone grdo zmešnjavo. Naš „Eco“ je priobčil nek red za procesijo, o katerem smem reči že zdaj za v prihodnje, „che non verrà osservato“, ker se ne vjema sè starim tradicionalnim redom, ki ste ga že pred več ko 50 leti potrdile cerkvena in svetna oblast. Ne glede na druge novosti ste na pr. srednji šoli (gimnazij in realka) in okolični kmetje vrsteni na nepravem mestu. Ta opazka velja za prihodnje leto. — Kedar je naj večja sila, je — ministerska roka najbolj mila. Pomiloval sem Vas Kranjce in Štajerce vseh krajev, kjer bi bil letos „nekdo“ predsednik maturitainim prekušnim komisijam. Načela zrelostne preskušnje, ki jih je priobčila te dni „Wiener Zeitung“, so res zlata vredne, kajti „maturitainne preskušnje“, kakor so bile dosedaj na mnogih učeliščih, bile so satira za preskuševanje zrelosti in ostudna muka za mladino. Spotikati se utegne marsikdo nad tem, da verstvo ni več „maturitainni predmet.“ Znabiti da je verstvo izpuščeno iz namenov neprijaznih; ali, če reč dobro preudarimo, bomo zadovoljni, da veronauk neha biti predmet „ad hoc“, to je, za „preskušnjo“ in za „red!“ Klasifikacija iz veroznanstva je že sploh le — „potrebno zlo“, tem večje zlo je bila tista nenaravna (nenravna?) klasifikacija, ki se je tu pa tam kovala v — po večem nevesčaških — komisijah maturitaino-preskušnih na negotovi podlagi kakih 3 vprašanj v četrti ure! Veselimo se tedaj, da je — kar tudi včerajšnji „Vaterland“ (od 22. t. m.) konstatuje, — naše merodajne šolske može vendar enkrat pamet srečala. Druga — se ve da — je, ali bodo preskušne komisije starim, zdravim, zdaj ponovljenim načelom in njih izvrševanju kos? Navada je železna srajca!

Iz Postojne 24. junija. — Prezgodaj so menda vriskali! „Tagblatt“ je 19. dne t. m. prinesel „poslano“ s podpisom: „mehrere Verfassungsfreunde“, ki veselja poskakujejo, da dr. Razpet zapusti Postojno, katerega denuncirajo za „narodnega prenapetneža“ in „sovražnika ustave“, končavši s kričem: „es lebe die Verfassung! živio!“ — Zdaj pa slišimo, da dr. Razpet pri nas ostane. — Ki nikoli nismo mogli prav verjeti, da bi se s prestavo na slabiji službeni kraj kaznoval mož, kateremu nihče ne more odreči, da je eden izmed najbolj zasluženih okrajnih zdravnikov na Kranjskem, pa tudi nismo vedeli zakaj, ker mi dr. Razpeta nismo nikoli videli prenapetega o narodnih zadevah.

*) V Ljubljani dež, na Dunaji pa je solnce sijalo svečani procesiji. Vred.

Ono „poslano“ nam odkriva zdaj še le skrivnost, da je pa le spet za grmom tičala ona prokleta denuncijacija, ki vsacega poštenega domačina, ki se ni izneveril narodu svojemu, proklamira za „prenapetneža“ in „sovražnika ustave“. Sram vas bodi judeže Iskarijote!

Iz Lahovič pri Cerkljah 13. junija. M. B. r. — Naj se oglašim v predragih nam „Novicah“ in kaj malega poročam iz naše okrajine. Binkoštni praznike smo prav ugodne in vesele imeli, bilo je lepo vreme in cerkve bile so polna ljudstva, ki je došlo zahvalit se za prejete dobrote. Prijetna spomlad kmetovalcem daje upanje vesele žetve. Celó tički so letos pri nas nekako bolj varni bolj neumnih kot hudobnih otrok; slišal sem nedavno nekega dečka, ki mi je tožil, da ne more dobiti toliko gnjezd. Poskrili so se pred vami, da ne preganjate vrtom in polju koristnih varhov, vi pa ne trgate hlač na škodo si lastno — sem mu odgovoril. Žito vse je dosti lepo, samo detelje imamo prav malo, nekateri celó nič, ker so jo v jeseni miši pokončale. Lan, prosó in turšica lepo kažeta. Sadje je tudi polno, pa že zdaj snedeni otroci prežijo po nezrelem sadji. Stariši, bodite vendar pametnejši kot otroci vaši; ne dajte jim nezrelega sadja, ki jim grižo in drugih bolezin, pa tudi smrt napravi! — Zdaj pa še nekaj: Čebele pri nas prav dobro rojijo, kjer imajo ugodno pašo in so dobro gleštane. En čebelar mi je pravil, da jih ima iz 6 panjev zdaj že 28; drug pa, ki se že veliko let ni pohvalil, se hvali letos, da mu prav veselo rojijo. Čebelica tudi potrebuje hrane; dokler je ne dobí zunaj, mora jo čebelar pitati v čebelnjaku; žalibog, da mnogi čebelarji še tega ne vedó, pa se potem čudijo, da jim pridna živalica mrje!

Iz Kroke 15. junija. — Ker vem, da drage nam „Novice“ nimajo prostora za obširne popise veseliških dogodeb, Vam le na kratko naznanim, da program čitalnične veselice binkoštni pondeljek se je na veselje vsem pričujočim in v najlepšem redu izvršil od prve do zadnje točke, le da iz mile Kamnogorice, kjer sta gospoda pl. Kapus in Pesjak nam tako ljubeznjivo na roko šla, nismo mógli, ker je premalo časa nam ostajalo, izleta napraviti na „Vidovec“, nepozabljivemu dr. Tomanu preljubi kraj. Zato nas pa je odškodovalalo z navdušenimi živio-klici sprejeto pismo, ki ga je gosp. dr. Jan. Bleiweis poslal gosp. predsedniku, ker vabljen na našo svečanost sam ni mogel priti. Da je pismo, govoreče o narodni slogi kot temelji narodne sreče, bilo jedernato, kaže ta, da na vsestransko željo ga je pl. Kapus mlajši v drugič bral. Bodimo tedaj zložni in spolnile se bodo Prešernove besede, da bodo Slovencem zasijala milejša vremena; vsaj nas vendar ni mala peščica! — Srčna zahvala gre za lepi dan, lepi večer ni lepo noč vsem, ki so pripomogli, da čitalnica naša, najbližnjiši narodni zavod orjaškega Triglava, je tako krasno izvršila program binkoštnega pondeljka.

Iz Ljubljane. — Kakor je gotovo po vseh okrajnah, kjer Slovenci bivajo, veliko senzacijo izbudila prepoved, da se velikemu našemu Slomšku v spomin ni smela v pondeljek napraviti slovesna beseda v čitalnici Mariborški, tako tudi tukaj v Ljubljani, in to tem bolj, ker smemo misliti, da je dotični odbor slavnostni program razposlal še le po svetu, ko ga je predložil postavni oblasti. Ali pač take prepovedi izpolnujejo blagi ukaz presvitlega cesarja: „Stiftet Frieden unter meinen Völkern?“

— (Mestni odbor) je 21. dne t. m. nadaljeval obravnave odložene v zadnji seji. Živahna razprava je bila o tem, koliko naj bo zdravnikov v mestni službi in kolika njih plača z različnimi naslovi; sklep je obveljal, da bodo 4, kakor so nekaj bili, in da eden izmed njih opravlja tudi službo ogleda mrličev, s

precej višjo plačo, kakor je bila nekdanja, ko sta 1. in 2. fizik (doktorja) imela po 400 in 300 gold., 2 kirurga pa po 200 in 150 gold. letne plače. — Gosp. Regali je vtemljeval 4 predloge, ki so bili v predvarek in poročanje izročeni dotičnim odsekom; želeli je, da bi predlog njegov obveljal, po katerem naj se prestavi gasilno orodje iz dosedanje shrambe pri mesarskem mostu kam drugam in da na to mesto pridejo prodajalnice mesá ali moke, — kakor tudi ta, da se na živinskem sejmu napravi vodnjak in zasadijo drevesa v obrambo silne vročine poleti. — Odgovarjal je v tej seji župan na več vprašanj. Pri vprašanji dr. Ahačiča: ali gosp. župan smatra sklep zadnje seje o učnem nemškem jeziku v mestnih ljudskih šolah za veljavni, ker ni postavno število odbornikov za predlog glasovalo, je nastal hud vihar od nasprotne stranke, ki tudi to za pravilno sejo šteje, če je 5 odbornikov na begu iz zbornice. Gospod župan je zagovarjal, kakor je mogel in znal, veljavnost sklepa, pa konečno obljubi, da dr. Ahačičev predlog postavi na dnevni red prihodnje seje.

— (O ceni svilnih kokonov) nam piše gosp. profesor Povše iz Gorice tako-le:

„Ker dobivam od svilorejcev iz Kranjskega mnogobrojna vprašanja zaradi cene in kupcev za njihovo blagó, naznanjam jim po „Novicah“, katere so lani nasvetovale, naj se svilorejci na-me obračajo (kajti vsakemu posebej pisati ni mi časa in tudi ne morem, ker nisem trgovec), da je ta teden kokonom sledeča tržna cena:

1 kilo zelenih kokonov 1 gld. 10 kr. do 1 gld. 40 kr.,
1 „ rumenih „ 1 „ 30 „ do 1 „ 60 „
tedaj, žalibog, silno revna cena! — Kdor pa zaradi prodaje kokonov za seme od mene sveta išče, naj mi pošlje v škatljici 15 parov kokonov, ker le na podlagi znanstvene preiskave morem priporočati dotično blagó tukajšnjim svilorejcem za seme.

Ako morem služiti z dobrim svetom, rad storim, da tako dejansko kažem, da se zavedam dolžnosti uda Kranjske kmetijske družbe, kateri pa želim, da bi izvršila že pred 3 leti podane jej moje nasvete gledé prodaje kokonov.“

V Gorici 24. junija 1878.

Prof. Povše.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Še danes ne vemo prav za gotovo, ali je državni zbor že popolno sklenjen ali le začasno odložen; podoba je, da se bode nekako po tihem izgubil. Ko je 21. dne t. m. zbornica gospôška dovršila svojo obravnavo, se je pričakovalo, da se jej naznani odlog državnega zbora, al to se ni zgodilo, menda zato ne, ker je še zmirom mogoče, da Magjarom v zadnjem trenutku kaka muha po glavi šine, da bi ne bili zado-

voljni z vsem tem, kar še veliko preveč za prihodnjih 10 let dobijo. Ker je pa pri zadnjih obravnavah v Ogerskem zboru, ki je bil zopet poln Magjarskih škandalov, ministerstvo zmagalo s svojim predlogom, vendar ni več kakih ugovorov pričakovati. Nova pogodba se sme tedaj za dovršeno smatrati.

— Ministerstvo nauka je 18. dne t. m. vsem c. k. deželnim šolskim svetom poslalo dopis velike važnosti, ki kaže, da ni pravi način, po katerem so se dozdej v gimnazijah in realkah vršile matúre, to je, preskušnje zrelosti mladine, predno iz srednjih šol stopi na višja učilišča. Dijaki v srednjih šolah se dandanes kot jetniki v galejah napenjajo v posamnih predmetih, koncem pa se vendar ne doseže to, kar mladega človeka kaže sposobnega v celoti. V vsem dopisu ministrovem se lahko med vrsticami bere, da dementira to, kar je prešnjim njegovim ukazom načelo bilo. Res skrajni čas je, da se predrugačijo ne same matúre, ampak ves „Lehrplan“ srednjih šol, po katerem nima veljati „das vielleicht frappirende Detailwissen,“ sondern sondern die erlangte geistige Reife überhaupt.“

Iz Berolina. — Oči vsega sveta se dandanes obračajo v Berolin, kjer kongres razpravlja Turške zadeve. Reklo se je v prvi seji, da vse tajno ostane, kar se bode ondi govorilo in sklepalo, al vsak dan so vsi časniki polni poročil, katera danes zanikujejo, kar so včeraj rekla. Ni nas tedaj volja bralce naše mučiti z dnevnimi laži. Al nekaj je, kar ni prazna govorica, pa v srce boleti mora vsakega Avstrijana, in to je, da po politiki Andrassyevi je zdaj Avstrija na cedilu, to je, uboga samica. Londonski časnik „Globe“ je namreč v polnem tekstu objavil dogovore (memorandum) Rusije z Anglijo tako, da ni dvombe o porazumku Ruske vlade z Angleško. Se ve da kakor blisk z jasnega neba je udarilo to na ves svet, najbolj pa na Andrassyja, ki ni vedel, da osamljen stoji. Rusija si je zagotovila za kongres lepo pozicijo; cesar jej je glavno treba, ima gotovo v torbici svoji in more zdaj z Avstrijo odločno govoriti. V to, kar sta ukrenila lord Salisbury, Angleški minister vnanjih oprav, in pa grof Šuvalov, Ruski poročnik v Londonu, je, se ve da največ pripomogel — „mešetar“ v Berolinu. Grof Andrassy, pred vsem Magjar in Honvedski general, je zmirom le Evropejsko politiko delal, češ, da v interesih Evropskih so zavarovani „interesi“ Avstrijski, — med tem pa so vse druge vlade delale na svojo lastno korist. On ni hotel slišati tega, kar je Rusija po Ignatievu Avstriji ponujala, — ni razumel poklica Avstrije, da prav ona bi bila v roke vzela vredbo Balkanskega poluotoka, — ni hotel slišati patriotičnih objav Bosniških o potovanji cesarjevem leta 1875. Vse to je Andrassyeva politika prezrla in danes stojimo tam, da vse druge vlade v kongresu se ne bodo brigale za Andrassyeve „interese.“

Vabilo na naročbo „Novic.“

Koncem tega meseca izteče naročba na „Novice“ za prvo polovico letošnjega leta, zato vljudno prosimo gg. naročnike in prijatelje naše, ki so naročnino le za ta čas odrajtali ali ki na novo želijo dobivati naš list, naj se oglasijo zato do konca tega meseca, da liste poredoma dobivajo v pričetku družega polletja.

„Novice“ z „Oglasnikom vred stanejo:

za pol leta po pošti 2 gold. 40 kr., — v tiskarni prejemanje 2 gold.

za četrt „ po „ 1 „ 30 kr., — v „ „ „ 1 „

Naročnina naj se po najcenejši poti pošarskih nakaznic pošilja pod naslovom Blaznikove tiskarne v Ljubljani.

Administracija „Novic.“